

Statsforvalteren i Nordland

*Nordlaanten Staatehaaltoje
Nordlánda Stáhtaháldadiddje*

Tilråkning om vern av Fjellavlia og Reinåga naturreservater og utvidelse av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark

Rana og Hemnes kommuner

Innhold

1.	Innledning	3
2.	Hjemmelsgrunnlag.....	3
2.1	Vurdering etter naturmangfoldlovens kapittel II.....	4
3.	Verneverdiene	4
3.1	Fjellavlia.....	5
3.2	Reinåga.....	5
3.3	Utvidelse av Saltfjellet-Svartisen (Storlia)	6
4.	Interesser i de foreslåtte verneområdene.....	6
4.1	Skogbruk	6
4.2	Jord- og beitebruk.....	7
4.3	Reindrift	7
4.4	Mineralutvinning.....	7
4.5	Kraftutbygging.....	7
4.6	Friluftsliv.....	8
5.	Saksgjennomgang	8
6.	Viktige endringer under behandling av verneplanen.....	9
6.1	Endring av forskrift:	9
7.	Forvaltning, økonomiske og administrative konsekvenser	9
8.	Oppsummering av høringsuttalelser	9
8.1	Generelle merknader til verneplanen og planprosess.....	9
8.2	Innspill til utforming av verneforskrifter	11
9.	Statsforvalterens tilrådning	12
10.	Oversikt over uttaleparter	13
11.	Vedlegg	13

1. Innledning

Statsforvalteren i Nordland legger med dette fram forslag om vern av to nye naturreservater og utvidelse av én eksisterende nasjonalpark:

Navn	Kommune	Areal (daa)	Verneverdi
Fjellavlia naturreservat	Hemnes	995	5 ¹
Reinåga naturreservat	Hemnes	310	4 ¹
Utvidelse av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark	Rana	223	A-verdi

¹Verdiene 4 og 5 er satt etter tematiske kartlegginger som ble gjennomført i 2009 for bekkekløfter og i 2018 for kalkskog.

Områdene har kommet frem gjennom ordningen med frivillig vern av skog, der skogeier selv tilbyr areal for vern. Basert på tilgjengelig kunnskap og nye registreringer vurderer vi områdene til å kvalifisere for vern som naturreservat og nasjonalpark etter naturmangfoldloven.

Gjennom behandlingen av St.meld. nr. 25 (2002-2003) sluttet Stortinget seg til Regjeringens innstilling om en kraftig opptrapping av skogvernet i Norge. Meldingen trakk opp viktige prinsipper og satsingsområder for skogvernet. Det ble blant annet lagt til grunn at et utvidet skogvern skulle følge de faglige anbefalingene i NINA rapport 54/2002 «Evaluering av skogvernet i Norge». I meldingen ble frivillig vern trukket frem som en viktig strategi for det framtidige skogvernet i Norge. I St.meld. nr. 14 (2015-2016) Natur for livet sier Regjeringen at den vil videreføre det langsiktige arbeidet med skogvern og øke det frivillige skogvernet. Det ble vedtatt et mål om vern av 10 % av skogarealet i Norge. Så langt er ca. 5 % av all skog i Norge vernet.

Skogvernet i Norge har blitt evaluert i flere runder, sist gang i 2016 (Framstad m.fl. 2017). De foreliggende verneforslagene vil bidra til å oppfylle mangler i skogvernet som kalkgranskog, storområder, boreal regnskog og bekkekløft.

2. Hjemmelsgrunnlag

Områdene foreslås vernet som naturreservat med hjemmel i naturmangfoldloven § 37.

Som naturreservat kan vernes områder som:

- a) *inneholder truet, sjelden eller sårbar natur,*
- b) *representerer en bestemt naturtype,*
- c) *på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold,*
- d) *utgjør en spesiell geologisk forekomst eller*
- e) *har særskilt naturvitenskapelig verdi*

Som naturreservat kan også vernes et område som er egnet til å få verneverdier som nevnt over gjennom fri utvikling eller aktive gjenopprettningstiltak.

I et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et naturreservat kan totalfredes mot all virksomhet, tiltak og ferdsel. I forskriften kan det gis bestemmelser om vern av kulturminner i reservatet.

Treffes vedtak om reservat som krever aktive gjenopprettningstiltak, eller vedtak om reservat der bruk er en forutsetning for å ivareta verneformålet, skal det samtidig med vernevedtaket legges frem et utkast til plan for skjøtsel for å sikre verneformålet. Planen kan omfatte avtale om bruk av arealer, enkeltelementer og driftsformer. Planen eller avtalen kan inneholde bestemmelser om økonomisk godtgjørelse til private som bidrar til området skjøtsel.

Ett av områdene foreslås som utvidelse av nasjonalpark etter naturmangfoldloven § 35, som lyder slik:

§ 35 Som nasjonalpark kan vernes større naturområder som inneholder særegne eller representative økosystemer eller landskap og som er uten tyngre naturinngrep.

I nasjonalparker skal ingen varig påvirkning av naturmiljø eller kulturminner finne sted, med mindre slik påvirkning er en forutsetning for å ivareta verneformålet. Forskriften skal verne landskapet med planter, dyr, geologiske forekomster og kulturminner mot utbygging, anlegg, forurensning og annen aktivitet som kan skade formålet med vernet, og sikre en uforstyrret opplevelse av naturen. Ferdsel til fots i samsvar med friluftslovens regler er tillatt. Slik ferdsel kan bare begrenses eller forbys i avgrensede områder i en nasjonalpark, og bare dersom det er nødvendig for å bevare planter eller dyr, kulturminner eller geologiske forekomster.

4

2.1 Vurdering etter naturmangfoldlovens kapittel II

I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal de miljørettslige prinsippene i lovens §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal framgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken.

Etter § 8 i naturmangfoldloven skal offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kunnskapsgrunnlaget om naturverdiene i områdene bygger på registreringer og kartlegginger som er utført, innhentet og vurdert av biologer. Områdene vurderes tilstrekkelig beskrevet og verdivurdert. Basert på dette kunnskapsgrunnlaget har begge områdene naturverdier som kvalifiserer for vern som naturreservat etter naturmangfoldloven.

Foreslåtte verneforskrifter setter restriksjoner for bruk som vil kunne få særlig negative konsekvenser for verneverdier og verneformål. Vernebestemmelsene er til hinder for at det kan gjennomføres hogst og andre vesentlige inngrep. Dette vil gi områdene økt beskyttelse. Samtidig åpner forskriftene for videreføring av enkelte aktiviteter. Dette gjelder blant annet aktiviteter som friluftsliv, jakt, fiske, sanking av bær og matsopp med mer. Slike aktiviteter er normalt sett tillatt i skogreservater og nasjonalparker og vil, ut fra dagens kunnskap, ha liten eller ingen innvirkning på verneverdiene. Vern av områdene er ansett som den beste måten å beskytte det tilhørende naturmangfoldet på, og forventes å bidra til en positiv utvikling av artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Statsforvalteren mener det foreligger tilstrekkelig kunnskap om effekten verneforslaget vil ha for naturmangfoldet, og kravet om kunnskapsgrunnlaget i § 8 anses oppfylt. Førre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9 tillegges derfor mindre vekt. Verneforskriftene skal i seg selv medvirke til at den samlede belastningen blir redusert. På denne måten vil vernetiltaket ha en positiv virkning på økosystemene, jf. § 10. Siden vernetiltaket etter Statsforvalterens vurdering ikke vil skade naturmangfoldet, kommer ikke naturmangfoldloven § 11 til anvendelse. Statsforvalteren kan på samme måte heller ikke se at naturmangfoldloven § 12 har relevans i forbindelse med verneplanen.

3. Verneverdiene

Kunnskaper om verneverdiene i området vurderes som gode. Den naturfaglige dokumentasjonen for verneplanen er henta fra skogdatabasen Narin og Naturbase. Fjellavlia ble kartlagt i 2018, mens Reinåga og utvidelsesarealet til Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark ble kartlagt i henholdsvis 2009 og 2010.

3.1 Fjellavlia

Fjellavlia ligger på østsiden av Stormyrbassenget 11 km rett sør for Korgen i Hemnes kommune. Berggrunnen består av kalkspatmarmor (ca. 75 %) og resten glimmerskifter og glimmergneis. Det avgrensede verneforslaget ligger i overgangen mellom mellomboreal- og nordboreal vegetasjonssone i svakt oseanisk vegetasjonsseksjon.

Tre naturtypelokaliteter dekker mye av området areal. Det aller meste av kalkskogen er vurdert å tilfredsstillende kravene til naturtypen kalkbarskog med A verdi (svært viktig). En naturtypelokalitet er avgrenset som slåttemyr da det har vært hevdet med slått i en periode ifølge grunneier. Ovenfor dette har det trolig også vært slått og/eller beite. Nesten all vegetasjon er av kalk- og lågurtttype, men det finnes også noe fattigere vegetasjon, torvmark og enkelte kilder og kildebekker. Gran er dominerende treslag (ca. 95 %), men det forekommer også bjørk, rogn, selje, gråor, hegg, furu, osp og vierarter.

Det ble registrert 6 rødlistede arter i området, alle knyttet til gran. Området vurderes å være viktig for arter av moser, lav og sopp knyttet til kalkrike miljøer. Kalkgranskogskog (VU) er en rødlistet naturtype og dekker ca. halvparten av arealet. Slåttemyr er også en rødlistet naturtype. Skogen er flersjiktet med stor spredning og med høy forekomst av liggende og stående død ved og gamle trær. Forvaltningsarealet skårer middels og høyt på alle målte parametere både knyttet til rikhet, artsmangfold og koninutetselementer. I henhold til siste verneevalueringa av skogvernet fra 2016/2017 (Framstad et al. 2017), oppnår området høy mangeloppfyllelse for mangelnaturtype kalkgranskog og slåttemyr, samt høybonitetsskog og biologisk gammel skog. Samlet vurderes derfor mangeloppfyllelsen som høy. Området vurderes som nasjonalt verdifullt.

Se faktaarket i lenka under for mer detaljert beskrivelse av området og naturtypelokalitetene: http://lager.biofokus.no/omraadebeskrivelser/Kalkskog2018_Skarlia.pdf.

3.2 Reinåga

Reinåga ligger sentralt i Hemnes kommune, på østsiden av Røssoga, omtrent 4-5 km sør for Korgen. Berggrunnen består av kalksilikatskifer og -gneis, og nesten hele området ligger på og under marin grense. Området ligger på grensa mellom sørboreal og mellomboreal vegetasjonssone, i overgangen mellom svakt oseanisk og klart oseanisk vegetasjonsseksjon.

De to naturtypelokalitetene som utgjør verneforslaget er de nordligste som er kjent av denne spesielle utformingen av boreal regnskog, og begge har store naturverdier. Den sørligste lokaliteten ved Kattughola har mindre utviklet ravineregnskog, men har derimot mer naturskogkvaliteter, noe som er sjeldent i disse lavlandsskogene. Dette gir grunnlag for et spesielt artsmangfold, særlig av skorpelav. Dette er arter som både er fuktighetskrevede og avhengig av grovbarkete, gamle trær.

Den nordligste lokaliteten ved Reinåmoen er et større og mer komplekst ravineområde, og slik sett bedre utviklet som ravineregnskog. Lokaliteten har sin klart største kvalitet knytta til det at det er svært fuktig boreal regnskog av ravinetypen, men et typisk artsutvalg for naturtypen i regionen, med store mengder trådragg. Sammenlignet med området ved Kattughola har imidlertid Reinåmoen gjennomgående yngre skog, og mangler biologisk gamle trær, slik at skorpelavfloraen er fattigere. På den annen side er Reinåmoen et større område, med mer komplekst og velutviklet ravinesystem.

De to områdene utfyller hverandre på en god måte, og i kraft av å være velutviklet boreal regnskog oppfyller områdene viktige mangler ved skogvernet i stor grad. I de to foreslåtte avgrensningene er det til sammen registrert flere rødlistede lavararter i kategori NT og VU. Sammen med Sjøforsen naturreservat noen få kilometer lenger nord, og Øverengmoen naturreservat litt lenger ned mot utløpet av Røssåga, utgjør de to ravinegranskogene langs Reinåga de mest verdifulle lokalitetene med boreal regnskog som er kjent i denne delen av Nordland. Disse fire lokalitetene har store likhetstrekk.

Alle er velutviklede ravinegranskoger som representerer en noe artsmessig utarmet, og samtidig særegen, nordlig variant av boreal regnskog av Namdalstypen.

I kraft av å være velutviklet boreal regnskog av ravineutforming, og samtidig representere et av de nordligste områdene som er kjent av denne typen, oppfylder verneforslaget i betydelig grad viktige mangler ved skogvernet. Av generelle mangler oppfylles lavlandsskog i middels grad, internasjonal ansvarstype i stor grad og viktige forekomster av rødlistearter i moderat grad. Av prioriterte skogtyper er det boreal regnskog som i særlig grad oppfylles, men også rik sumpskog og høgstaudeskog som er til stede.

6

Se faktaarkene i lenka under for mer detaljert beskrivelse av området og naturtypelokalitetene:
http://lager.biofokus.no/omraadebeskrivelser/Bekkekloefter2009_ReinaagenedenforReinaamoen.pdf
http://lager.biofokus.no/omraadebeskrivelser/Bekkekloefter2009_ReinaagenedenforKattuglhola.pdf

3.3 Utvidelse av Saltfjellet-Svartisen (Storlia)

Området ligger ca. 25 km nordøst for tettstedet Storforshei ved elva Tespa, på grensa til Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark. Tespas elvekløft er markert, med ganske bratte, vegetasjonsdekte sider. I øvre og nedre deler av avgrensningen er det noe brattere med innslag av en del bergvegger. Området ligger i nordboreal sone, innenfor svakt oseanisk seksjon. Berggrunnen er kalkrik over store områder. Luftfuktigheten er til dels svært høy i deler av lokaliteten. Avgrensningen gjelder naturtypen bekkekløft i mosaikk med naturtypen gammel barskog. Bekkekløfta er registrert med verdi A.

Vegetasjonen varierer fra frisk blåbær- og småbregneskog i granskogpartiene i øst til fuktig høgstaudeskog i store deler av de bjørkedominerte sidene ned mot elva. Flere steder finnes også en del rike sig med svært krevende karplante- og moseflora.. Blant annet er det kalkkrevende fjellplanter her og i flere partier der kalkrike berg og svaberg stikker opp i dagen ned mot elva. Dette er særlig fremtredende i den nordre delen av lokaliteten, nord for der Stormdalselva og Tespa møtes. Her smaler kløfta noe av, og særlig de vassdragsnære delene preges av flere bergvegger enn lenger ned.

Det er i alt påvist 5 rødlistearter og potensialet for flere er stort. På kalkberg, delvis overrislet med vann, finnes arter som rødflangre, kalktelg, reinrose, rynkevier, fjellbakkestjerne, sotstarr, hårstarr og jåblom. Videre er det påvist et rikt utvalg av arter av lav og vedboende sopp. Verneforslaget vil bidra til ytterligere areal av boreal regnskog, bekkekløft og kalkskog, som er svært viktige og relativt sjeldne naturtyper.

Se faktaarket i naturbasen for en mer detaljert beskrivelse av naturtypelokaliteten:
<http://faktaark.naturbase.no/?id=BN00082747>.

4. Interesser i de foreslåtte verneområdene

4.1 Skogbruk

Om lag 1358 daa av det tilbudte arealet er skogkledd mark, og ca. 1219 daa er karakterisert som produktiv skog. I alle verneområdene er gran det dominerende treslaget, men med innslag av løvtrær i Storlia og Fjellavlia. I Fjellavlia har det vært et par mindre flatehogster for en del år tilbake, men hovedsakelig har det vært drevet plukkhogst i skogen. I Reinåga nedenfor Reinåmoen er det blitt hogd ut et parti av skogen på nedsiden av riksvei 806. Disse hogstene er utført som flatehogst helt ned til bekken og ned i bunnen av ei lita sideravine. En liten del av denne sideravinen er innenfor området som er foreslått vernet. Det er også noen litt eldre hogstflater på nordøstsiden som er inkludert i det foreslåtte verneområdet for å få en fornuftig avgrensning. Når det gjelder granskogen øst for Tespa, i

avgrensningens midtre og nedre deler, er den tydelig påvirket av plukkhogst i eldre tider. Et eventuelt vern vil føre til at det ikke kan drives skogbruk i områdene.

4.2 Jord- og beitebruk

Vi er usikre på i hvor stor grad disse områdene brukes til beite i dag, men det er uansett lagt til rette for dette i de foreslåtte forskriftene. Eventuelle beitebrukere vil ha behov for enkelte aktiviteter, for eksempel utsetting av saltslikkestein, gjeting, gjerding med mer. Vi vurderer ikke at oppretting av de beskrevne naturreservatene vil endre på adkomsten til disse områdene. I forslag til forskrifter er det åpning for beiting og nødvendig motorferdsel for uttransport av syke og skadde bufe. I områdene som er foreslått som naturreservat er det mulig å sette opp saltslikkestein uten søknad, men i nasjonalparken må dette søkes om. Etter søknad kan det gis tillatelser til oppføring av gjerder, samt motorferdsel i tilknytning til dette.

4.3 Reindrift

Reindriften bruk av området varierer med årstidene. Det er særlig bruk av barmarkskjøretøyer som kan være utfordrende med tanke på å ivareta verneverdiene.

Opprettingen av de to naturreservatene vil sikre arealene mot nedbygging eller andre typer fysiske inngrep, men verneforskriftene vil medføre noen reguleringer knyttet til blant annet motorferdsel og etablering av gjerder og anlegg. I forslag til verneforskrifter er det tatt inn bestemmelser som skal sikre reindriften både i formålet og i de spesifiserte unntaksbestemmelsene. Det er gjort unntak for bruk av snøskuter, og det kan etter søknad gis dispensasjon til bruk av annen motorisert ferdsel. Det kan gis flerårige dispensasjoner for barmarkskjøring. Det kan også gis tillatelser til oppføring av gjerder og anlegg og uttak av bjørk.

En tilstrekkelig opplyst distriktsplan kan anses som en søknad om dispensasjon, uten at ytterligere søknad er nødvendig. Det er viktig at distriktsplanen er grundig og beskriver forhold som etter verneforskriften er søknadspliktig, for eksempel motorferdsel, oppsetting av gjerde med mer. For at vernemyndigheten skal kunne bruke distriktsplanen som en søknad må den være konkret med tanke på hva som skal gjøres, hvor og når. Et eksempel er en beskrivelse av behovet for motorisert barmarkskjøring med tanke på tilkomsttraseer, områder med behov for gjeting/samling, antall kjøretøy og tid på året. Om ikke distriktsplanen gir nok informasjon, kreves supplerende opplysninger.

4.4 Mineralutvinning

Like øst for den foreslåtte utvidelsen av Storlia, ved Forslia/Forsen, er det ifølge Norges Geologiske Undersøkelse (NGU) registrert en sand- og grusforekomst av lokal betydning. Forekomsten beskrives som to store breelwifter avsatt foran munningen på Stormdalåga. Forekomsten antas å inneholde sand- og grusverdier godt egnet for tekniske formål. Det er tidligere tatt ut masser i nordøstlig ende av det totale forekomstområdet. På grunn av verneområdets lokalitet langs vassdrag vurderer Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) at uttak av sand og grus i denne delen av forekomstområdet ikke er aktuell. Eventuelle fremtidige uttak i andre deler av forekomsten kommer ikke i konflikt med verneområdeinteressene ifølge NGU.

4.5 Kraftutbygging

Reinåga kraftstasjon ligger 30-50 meter utenfor grensen til det foreslåtte naturreservatet Reinåga. I Fjellavlia er det digitalt kartlagt et vannkraftpotensial på 0,73 GWh med en pris på 7,0 kr/kWh (2019-prisnivå). Ifølge NVE er potensialet for dette prosjektet relativt lite og dyrt sammenlignet med andre vann- og vindkraftprosjekter som det er gitt konsesjon til. Innenfor det foreslåtte naturreservatet Fjellavlia eier Linea en 22 kV-linje, og de påpeker at verneforskrift for Fjellavlia skal ha standard

bestemmelser for drift, vedlikehold og fornying av energiog kraftanlegg. Det er ellers ingen konkrete planer for regional- eller sentralnett i de aktuelle områdene.

4.6 Friluftsliv

Områdene brukes til jakt, fiske, bær- og sopplukking og generelt friluftsliv. Dette er aktiviteter som ikke vil utgjøre nevneverdig skade på verneverdiene.

8

5. Saksgjennomgang

Saksbehandlingen har fulgt reglene i naturmangfoldloven, forvaltningsloven, utredningsinstruksen og konsultasjonsavtalen mellom Staten v/kommunal- og regionaldepartementet og Sametinget.

Statsforvalteren i Nordland har vært saksbehandler og prosessansvarlig. Før vi meldte oppstart tok vi kontakt med Sametinget og spurte om det var behov for konsultasjon. Vi ble enige med Sametinget om at det ikke var behov for å opprette et arbeidsutvalg, men at alle vanlige formaliteter i vernesaker skulle følges.

Formell oppstart av verneplanarbeidet med kunngjøring av oppstartsmelding for de tre aktuelle områdene ble sendt ut 28. april 2020. Bakgrunnen for arbeidet er tilbud om frivillig vern av skog fra private grunneiere i følgende områder:

Område	Kommune	Total areal (daa)	Gnr/bnr
Fjellavlia	Hemnes	995	125/3, 125/4 og 125/5
Reinåga	Hemnes	310	131/1, 131/2 og 131/3
Utvidelse av Saltfjellet-Svartisen (Storlia)	Rana	223	77/2

Det kom 16 innspill til oppstartsmeldingen, og disse ble gjengitt og kommentert i høringsdokumentet.

Vi har hatt konsultasjon med Røssåga/Toven reinbeitedistrikt ved befaring i Simaklubben. Mellom eksisterende Simaklubben naturreservat og Fjellavlia er det et område som er foreslått vernet i verneplanprosess for skog på statsgrunn på Helgeland. Dersom dette blir vernet vil hele området bli vernet som Simafjellet naturreservat

Saltfjellet reinbeitedistrikt så ikke behovet for konsultasjon, men de uttrykker en generell skepsis til økt vern da de har erfart at det kan medføre vanskeligheter for utøvelse av reindrifta. Imidlertid er det foreslåtte verneområdet Storlia et bratt og begrenset område, og de har derfor ingen spesielle merknader utover at vernebestemmelsene ikke må vanskeliggjøre reindrifta i området.

De foreslåtte naturreservatene er små og utløser, verken hver for seg eller samlet, krav om konsekvensutredninger. Det er derfor ikke gjennomført konsekvensutredninger, men konsekvensene for de ulike interessene er beskrevet i prosessen.

Verneforslaget ble sendt på høring 19.03.21. Innspillene er oppsummert og kommentert i kommende avsnitt.

6. Viktige endringer under behandling av verneplanen

6.1 Endring av forskrift:

Vi har gjort en endring i verneforskrifta for Fjellavlia for å kunne ivareta de to kulturbetingede naturtypene som er registrert inne i kalkgranskogen – hagemark/semi-naturlig eng og rik slåttemyr. Det er i § 4 i forskriften lagt inn et unntak for skjøtsel av semi-naturlig eng og slåttemyr etter skjøtelsesplan.

7. Forvaltning, økonomiske og administrative konsekvenser

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndigheten i verneområdet. Statsforvalteren er forvaltningsmyndighet for de fleste verneområder, men myndigheten for Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark er delegert til Midtre Nordland nasjonalparkstyre.

Om tilrådingen vedtas, vil det føre til utvidelse av en nasjonalpark og opprettelse av to nye reservater. I hovedsak er det den naturlige dynamikken som skal bestemme utviklingen i reservatene og nasjonalparken, og Statsforvalteren vurderer derfor at behovet for skjøtsel vil være begrenset. I Fjellavlia er det kartlagt en slåttemyr, denne kan det være aktuelt å bruke ressurser på å skjøtte. Behov for forvaltningsplan og skjøtsel vil bli vurdert fortløpende etter eventuelt vern, og ved behov vil det bli søkt om midler fra Miljødirektoratet på vanlig måte. Områdene ligger inntil eller nær eksisterende verneområder, og vi ser ikke at dette utløser behov for økte ressurser til forvaltning av verneområdene.

Statens naturoppsyn er ansvarlig for oppsyn i verneområdene. På Helgeland løses dette delvis gjennom tjenestekjøp hos Statskog Fjelltjenesten og delvis av SNO selv. Det er imidlertid store avstander og mange områder, og det er et generelt behov for midler til styrket oppsynsinnsats.

De økonomiske og administrative konsekvensene er i utgangspunktet små. Oppsynsbehovet i disse områdene anslår vi til ett ukes verk. I tillegg trengs det to ukesverk til oppmerking av områdene sammen med jordskifteretten.

8. Oppsummering av høringsuttalelser

Statsforvalteren i Nordland sendte den 19.03.2021 ut verneplan for Fjellavlia, Reinåga og Storlia i Hemnes og Rana kommuner, på høring. Områdene er tilbudt gjennom ordningen med frivillig vern av skog og aktuell verneform er naturreservat, jfr. § 37 i naturmangfoldloven. Høringsforslaget ble sendt ut til grunneiere, interesseorganisasjoner, myndigheter og andre aktuelle instanser. Høringen ble også kunngjort i avisene Rana blad, Helgelendingen og Avisa Nordland, samt gjennom nettsidene til Statsforvalteren i Nordland. Frist for å komme med innspill til planarbeidet ble satt til 30. april 2021.

Det kom inn 12 innspill til høringen. Disse kom i fra Nordland Fylkeskommune, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Yngve Larsen, Statskog SF, Norges Vassdrags- og Energidirektorat (NVE), Hemnes kommune, Norsk Bergindustri, Sametinget, Saltfjellet reinbeitedistrikt v/Per Thomas Kuhmunen, Statens Vegvesen og Linea AS.

8.1 Generelle merknader til verneplanen og planprosess

Nordland Fylkeskommune ønsker ikke å motsette seg vern av disse områdene, men mener at behovet for å verne mer i Nordland må vurderes nøye, da fylket har en langt høyere andel skogvern enn landet for øvrig. Dette må bidra til å lette presset på gjenværende områder av større viktighet for

skogbruket. Fylkestinget er opptatt av at lokale ressurser bidrar til arbeidsplasser og verdiskaping i lokalsamfunnene og ønsker at forvaltningen legges til lokalt nivå ved et eventuelt vern.

Statsforvalterens kommentar: Vern av skog er en prioritert oppgave fra Regjeringen, og arbeidet skjer enten gjennom vern av skog på statsgrunn eller frivillig vern av skog på privat grunn. I det siste tilfellet vil områdene avhenge av hvor det kommer tilbud fra grunneierne. Selv om det er vernet ganske mye i Nordland, er det likevel behov for mer vern for å dekke manglene i skogvernet. Ifølge NINA-rapport 1352 (Evaluering av norsk skogvern i 2016) bør følgende skogtyper prioriteres for vern i Trøndelag og Nordland nord til Saltfjellet: Kalkskog, raviner, bekkekløfter, boreal regnskog og lavereliggende høyproduktiv skog. Noen av disse skogtypene finnes i liten grad andre steder i landet, og vernebehovet kan bare dekkes ved å verne mer skog i denne regionen. Lista for at et område skal foreslås for vern i Nordland er hevet sammenlignet med resten av landet. Gjennomsnittsverdiene i områdene som er foreslått for vern i Nordland ligger høyere enn gjennomsnittet for skogverdiene som vernes i resten av landet.

10

Direktoratet for mineralforvaltning viser til at det ikke er registrert viktige mineralressurser i eller ved de foreslåtte områdene og har derfor ingen merknader til forslaget om opprettelsen av verneområdene.

Norsk Bergindustri understreker viktigheten av at man undersøker områdets eventuelle geologiske forekomster før endelig vedtak fattes, og ber om bekreftelse på at eventuelle viktige ressurser er sjekket ut med NGU eller Direktoratet for mineralforvaltning. Videre anmoder de Statsforvalteren til også å ta høyde for forekomster som ikke er omfattet av drift i dag, men som kan være aktuelle for uttak i fremtiden.

Statsforvalteren har sjekket kartdatabasene fra NGU og Direktoratet for mineralforvaltning. Som beskrevet i verneplanen ligger det foreslåtte verneområdet Storlia i en kortere strekning opp mot en registrert forekomst av sand og grus med lokal betydning ved Forslia/Forsen. På grunn av det foreslåtte verneområdets lokalitet langs vassdrag vurderer Direktoratet for mineralforvaltning at uttak av sand og grus i denne delen av forekomstområdet ikke er aktuell. Eventuelle fremtidige uttak i andre deler av forekomsten kommer ifølge NGU ikke i konflikt med verneområdeinteressene.

Sametinget ber om å få oppsummert og tilsendt høringsuttalelsene fra samiske interesser, samt annen dokumentasjon på prosesser og kontakt Statsforvalteren har hatt med samiske interesser. Når disse er mottatt vil Sametinget komme med en endelig uttalelse, og vurdere om det skal gjennomføres konsultasjoner mellom Sametinget og Statsforvalteren og/eller Miljødirektoratet. De ber om en uttalellesfrist på minimum 3 uker.

Statsforvalteren har oversendt høringsuttalelsene og annen dokumentasjon på prosesser og kontakt Statsforvalteren har hatt med samiske interesser. Sametinget har i etterkant uttalt at det ikke er behov for konsultasjoner mellom Sametinget og Statsforvalteren/Miljødirektoratet.

Statens Vegvesen har ingen merknader til verneforslaget.

Statskog har ingen merknader til verneforslaget.

Yngve Larsen ønsker å få være med når grensepinner skal settes på hans eiendom 77/2 i Rana kommune. Videre påpeker han at det i høringsforslaget er nevnt at Storlia ligger 2 km fra tettstedet Storforshei, men presiserer at riktig avstand er 20-25 km.

Statsforvalterens kommentar: Jordskifteretten kjører en egen prosess der alle grunneiere kalles inn til oppstart og til å delta på oppmålingen. Vi vil rette opp avstanden mellom Storlia og Storforshei før verneplanen sendes til tilrådning.

Saltfjellet reinbeitedistrikt v/Per Thomas Kuhmunen sier at de generelt er skeptiske til økt vern, da de har erfart at det kan medføre vanskeligheter for utøvelse av reindrift. Imidlertid er det foreslåtte verneområdet Storlia et bratt og begrenset område, og de har derfor ingen spesielle merknader utover at vernebestemmelsene ikke må vanskeliggjøre reindriften i området. Reinbeitedistriktet påpekte at de ikke hadde behov for konsultasjon.

Statsforvalterens kommentar: Dersom Storlia blir vernet vil det bli en del av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, og det er derfor nasjonalparkens eksisterende verneforskrift som vil være gjeldende for dette området.

Hemnes kommune påpeker at Klubben og Kjeipen beitelag har beiterett innenfor områdene Fjellavlia og Reinåga, og at disse ikke står på adresselista for høringen.

Statsforvalterens kommentar: Vi har sendt ut verneforslaget til Klubben og Kjeipen beitelag/ v Arnulf Skreslett per post.

NVE er godt fornøyd med at standardbestemmelser for drift, vedlikehold og fornying av energi- og kraftanlegg er tatt med i verneforskriften til Fjellavlia, samt at Småkraft AS, som eier Reinåga kraftstasjon, har fått tilsendt verneforslaget. De forutsetter at Småkraft AS vil uttale seg om hvorvidt vern vil være i konflikt med drift og vedlikehold av kraftverket. Videre er NVE positive til at grunneiere og Linea AS er inkludert i adresselisten, og forutsetter at Linea AS uttaler seg om hvorvidt standardbestemmelsene er tilstrekkelig for å dekke deres behov.

Statsforvalteren tar innspillet til orientering.

8.2 Innspill til utforming av verneforskrifter

Nordland Fylkeskommune mener at skogvern for ivaretagelse av artsmangfoldet er viktig, men peker på at artsmangfoldet ofte er et resultat av aktiv skjøtsel og at vernet ikke må være til hinder for nødvendig skjøtsel som eksempelvis forsiktig gjennomhogst og rydding etter søknad. Nødvendige tiltak for beitebruk bør kunne gjennomføres uten nærmere søknad.

Statsforvalterens kommentar: Beiting og utsetting av saltstein er tillatt etter alle forskriftene. Det er også åpnet for å søke om oppsetting av gjerder og i forbindelse med beiting, samt motorferdsel i forbindelse med disse tiltakene.

Når det gjelder skjøtsel og rydding av skog, er størsteparten av skogtypene som her forslås vernet (kalkgranskog, boreal regnskog og bekkekløft) naturtyper som ikke er kulturbetinget. Evt. skjøtsel i disse skogtypene, som rydding og gjennomhogst, vil kunne ødelegge naturverdiene og utrydde flere arter som er avhengig av kontinuitet og død ved. Imidlertid er det i det foreslåtte verneområdet Fjellavlia registrert enkelte kulturbetingede naturtyper, som hagemark/semi-naturlig eng og rik slåttemyr, hvor skjøtsel kan være aktuelt. Dette presiseres nærmere i innspill og svar til Hemnes kommune nedenfor.

Hemnes kommune mener at det bør gis anledning til å oppføre gjerder og andre nødvendige tiltak for beitebruk uten nærmere søknad.

Statsforvalterens kommentar: Vi kan ikke gi direkte unntak for oppføring av gjerder eller andre tiltak, utover det som allerede er nevnt i forskriftene. Gunnen til at blant annet oppsetting av gjerder er søknadspliktig er for at vi som forvaltningsmyndighet skal kunne ha kontroll på hvor et evt. gjerde blir satt opp, slik at arbeidet med dette ikke går utover verneverdiene.

Hemnes kommune påpeker at det befinner seg kulturbetingede naturtyper innenfor det foreslåtte verneområdet Fjellavlia (hagemark/semi-naturlig eng (VU) og rik slåttemyr (EN), og at dette er naturtyper som er avhengige av aktiv skjøtsel. Kommunen mener at vernebestemmelsene ikke må bli til hinder for skjøtsel av disse. I hagemarkskogen vil for eksempel forsiktig gjennomhogst og rydding av kratt være nødvendige tiltak for å bevare disse kvalitetene. Derfor må det åpnes for å gjøre tiltak på disse områdene etter søknad, og helst utarbeides en skjøtelsesplan for disse.

Statsforvalteren er enig i Hemnes kommune sitt innspill om skjøtsel av kulturbetingede naturtyper, og har lagt inn følgende formulering i verneforskriften:

§ 4. Vernebestemmelsene i § 3 er ikke til hinder for:

n) Skjøtsel av kulturbetinget slåttemyr og seminaturlig eng etter skjøtelsesplan.

Forsvarsbygg påpeker at unntak for landing og start med Forsvarets luftfartøy ikke er med i den eksisterende forskriften til Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark og ber om at det vurderes å ta med dette unntaket i den oppdaterte forskriften når Storlia innlemmes i nasjonalparken.

Statsforvalterens kommentar: Unntak for start og landing med Forsvarets luftfartøy er tatt inn som standard formulering i skogvernområder, men ikke i nasjonalparker. I utgangspunktet ønsker vi ikke at forsvaret har øvelser med motorisert ferdsel i nasjonalparker, men ved ikke-forhåndsplanlagt lavtflyving knyttet til f.eks. krisesituasjoner og vanskelige værforhold o.l. vil det være å anse som en nødrettssituasjon som vil kunne gjennomføres. Flyving som ledd i militær operativ virksomhet i forbindelse med akutte hendelser er gjennomgående unntatt søknadsplikt etter forskriftene.

Linea AS peker på bestemmelse i § 6 e i forslag til verneforskrift for Fjellavlia: «Nødvendig motorisert ferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.»

Linea AS mener denne bestemmelsen er for snever for deres behov for vedlikehold og drift av linjen, da de benytter motorisert transport som snøskuter, ATV og helikopter ved reparasjoner, tilsyn og generelt vedlikehold på alle deres linjer. De ønsker å kunne benytte motorisert transport ved alle typer arbeid og tilsyn av linjen, for å få en rasjonell drift av nettet. I tillegg mener de at kravet om å sende melding til forvaltningsmyndigheten etter bruk av motorisert transport vil være utfordrende å etterfølge, og ber derfor om at denne fjernes.

Statsforvalteren viser til brev fra Direktoratet for Naturforvaltning og NVE 3. november 2003 der de klargjør forholdet mellom vassdrags-/energianlegg og verneområder. I verneforskriftene er det direkte unntak for motorisert ferdsel som er nødvendig for et sikkerhetsmessig forsvarlig tilsyn, for eksempel ved akutt utfall. I andre tilfeller krever motorisert ferdsel en dispensasjon for at vernemyndigheten blant annet skal ha mulighet til å styre hvilke typer kjøretøy som skal benyttes og hvilken trasè som skal følges. Dispensasjonsordninger er ikke tatt inn for å hindre nødvendige tiltak eller nødvendig kjøring, men fordi det i enkelte sårbare områder er ønskelig å styre bruken av kjøretøy slik at det ikke oppstår unødvendige konflikter og skader på naturmiljøet. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold, samt oppgradering og fornyelse av eksisterende kraftlinje må søkes om.

9. Statsforvalterens tilrådning

Verneforslaget for Fjellavlia oppfyller mangler i skogvernet i form av kalkgranskog, samt en stor andel biologisk gammel skog og skogsmark med middels og høy bonitet. Dersom foreslått utvidelse av Simaklubben naturreservat (nord for Fjellavlia) blir vernet på statsgrunn, vil Fjellavlia henge sammen med dette verneområdet. Området vil da også bidra til å oppfylle kriteriet «storområde». De to ravineskogene i Reinåga utgjør noen av de mest verdifulle kjente lokalitetene med boreal regnskog i denne delen av Nordland, og har i tillegg relativt gammel skog med en rik lavflora. Området oppfyller

følgelig mangelen for boreal regnskog, men også for rik sumpskog og høgstaudeskog. Utvidelsen av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark bidrar til å oppfylle mangelen for bekkekløft. Statsforvalteren tilrår derfor vern av Fjellavlia og Reinåga naturreservater og utvidelse av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark.

10. Oversikt over uttaleparter

Følgende har kommet med uttalelser under høringen:

- Nordland Fylkeskommune
- Direktoratet for mineralforvaltning
- Forsvarsbygg
- Yngve Larsen
- Statskog SF
- Norges Vassdrags- og Energidirektorat (NVE)
- Hemnes kommune
- Norsk Bergindustri
- Sametinget
- Saltfjellet reinbeitedistrikt v/Per Thomas Kuhmunen
- Statens Vegvesen
- Linea AS

11. Vedlegg

1. Forslag til verneforskrifter
2. Forslag til vernekart
3. Høringsuttalelser
4. Oppsummering av innspill fra samiske interesser og protokoller

STATSFORVALTEREN I NORDLAND

Fridtjof Nansens vei 11, Pb 1405, 8002 Bodø || sfnopost@statsforvalteren.no || www.statsforvalteren.no/nordland

